

2019/20

INTRESSE, NYHETS- KANALER & AI I FOKUS

VA-barometern 2019/20 – VA-rapport 2019:9

ISSN: 1653-6843

ISBN: 978-91-89039-04-9

Utgivare: Vetenskap & Allmänhet, VA

Box 5073, 102 42 Stockholm

Telefon: 08-791 30 54

E-post: info@v-a.se

Webbplats: www.v-a.se

Facebook/Instagram/LinkedIn/Twitter: [vetenskapollm](#)

YouTube: [vetenskapollmanhet](#)

Författare: Martin Bergman, Gustav Bohlin

Fotografier: Martin Bergman, Erik Cronberg,

Maria Hagardt, Henrik Hansson, Ben Libberton,

Fatima Memic, Mattias Pettersson/Umeå universitet

Grafisk form: Pelle Isaksson

Mer information om undersökningen finns på www.v-a.se
Rapporten får gärna citeras med angivande av VA som källa.

Detta är några av resultaten i årets VA-barometer:

- Intresset för forskning ökar.
- Förtroendet för forskning är fortsatt högt.
- En majoritet av svenskarna tar del av forskningsnyheter varje vecka.
- Digitala medier är en allt vanligare kanal för forskningsnyheter.
- Svenskarna är försiktigt positiva till AI-utvecklingen.

VA-barometern görs genom cirka 1 000 telefonintervjuer med ett slumpmässigt urval representativt för den svenska allmänheten, 16–74 år. Mätningen är den artonde sedan Vetenskap & Allmänhet, VA, bildades 2002. Läs mer om undersökningen på sidan 30.

ÅRET SOM GICK

Proteströrelsen **Gula västarna** inleder sina demonstrationer i Frankrike. Rörelsen uppstår ur ett missnöje mot höjda bränslepriser, men växer till en protest mot president Macrons politik.

Januariavtalet, en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Liberalerna och Centern, leder till att Stefan Löfven blir statsminister.

Stora **demonstrationer i Hongkong** börjar som protester mot ett lagförslag, men utvecklas till krav på demokrati och allmän rösträtt.

Storbritanniens premiärminister **Theresa May** avgår sedan hon misslyckats med att få Brexitavtalet godkänt.

Katedralen **Notre-Dame** i Paris drabbas av en kraftig brand.

Sommaren i Syd- och Mellaneuropa går till historien som en av de **varmaste någonsin**. Juni blir den varmaste junimånaden som hittills uppmätts i Europa.

Den första svenska kvinnliga astronauten, **Jessica Meir**, skjuts upp i rymden för att arbeta vid den internationella rymdstationen ISS.

Svenska damlandslaget tar **brons i fotbolls-VM**.

50 år sedan den första människan satte sin fot på **månen**.

Gratis-tidningen **Metro** läggs ned.

okt nov dec 2019 jan feb mars april maj juni juli aug sept

Svåra **skogsbränder** drabbar delstaten Kalifornien i USA. Tiotusentals byggnader förstörs och närmare 100 personer dör.

NASA meddelar att uppdraget för landfarkosten **Opportunity** på **Mars** är över. Under närmare 15 år på Mars yta sände Opportunity över 200 000 bilder tillbaka till jorden.

Astronomer presenterar den **första bilden på ett svart hål**. Bilden visar en ring av ljus som omgärdar ett svart hål i en galax 55 miljoner ljusår från jorden.

En **jättebläckfisk** fångas på film för andra gången någonsin.

FN:s vetenskapspanel för **biologisk mångfald, IPBES**, presenterar en rapport om att jordens biologiska mångfald är hårt ansatt. Uppemot en miljon arter riskerar att dö ut om nuvarande trend fortsätter.

Klimataktivisten **Greta Thunberg** seglar från Plymouth, England till New York, USA för att tala för bland annat USA:s kongress och FN.

VA-barometern 2019/20 i fält.

Forskare i Kina uppger ha **genförandrat människor**. Tvilling-systrarna Lulu och Nana ska med CRISPR/Cas9-teknik ha fått en gen modifierad för att göra dem immuna mot HIV-smitta. Nyheten skapar starka reaktioner inom och utanför forskarsamhället.

Forskare påbörjar utgrävningarna av **skeppsvraket Gribshunden** – ett danskt krigsfartyg som förliste 1495 i Ronneby skärgård i Blekinge.

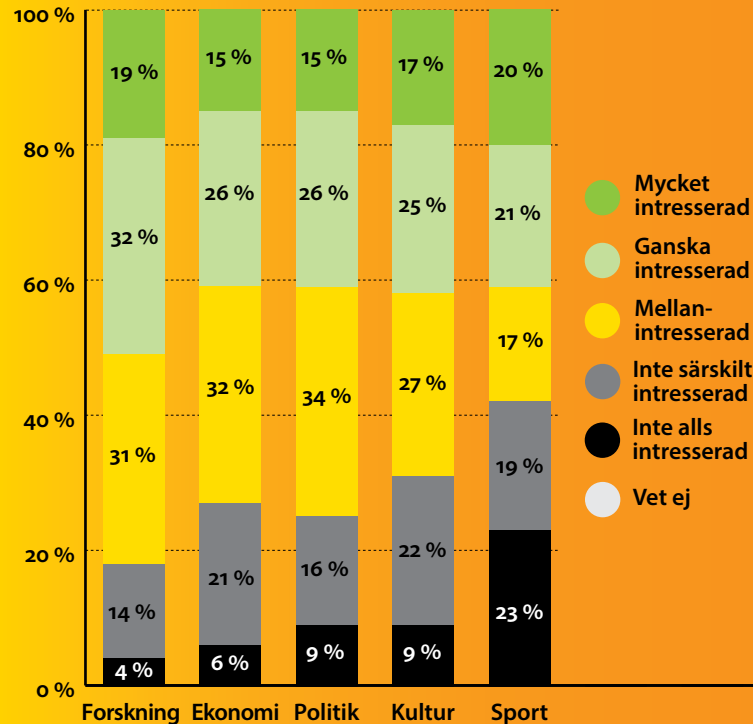
FORSKNING INTRESSERAR ...

Svenskarna är mer intresserade av forskning än av ekonomi, politik, kultur och sport. Forskning ligger i topp med 51 procent som är *ganska* eller *mycket intresserade*. Det är också en låg andel som *inte alls* är intresserade av forskning, 4 procent, att jämföra med 23 procent för sport.

Det finns ett samband mellan utbildningsnivå och intresseområden. Högskoleutbildade är i högre grad intresserade av forskning, kultur och politik, men är mindre intresserade än övriga av sport. Kvinnor är mer intresserade av kultur; män är mer intresserade av sport och ekonomi. För forskning och politik finns inga skillnader mellan män och kvinnor.

*Figuren visar svaren på frågan **Hur intresserad är du av vart och ett av följande områden?***

ANTAL SVARANDE: 1 021

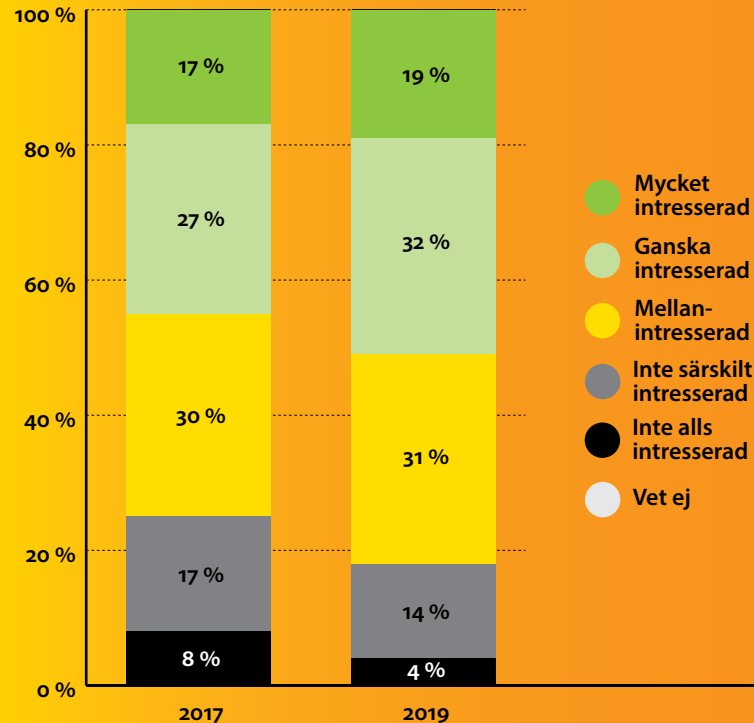

... I ALLT HÖGRE GRAD

Intresset för forskning är i 2019 års undersökning större än i 2017 års undersökning. Andelen som säger sig vara *ganska intresserad* har ökat från 27 till 32 procent, medan andelen *inte särskilt intresserad* har minskat från 17 till 14 procent och andelen *inte alls intresserad* har minskat från 8 till 4 procent.

Figuren visar svaren på frågan Hur intresserad är du av forskning? ställd 2017 och 2019.

ANTAL SVARANDE 2017: 1 021 – ANTAL SVARANDE 2019: 1 021

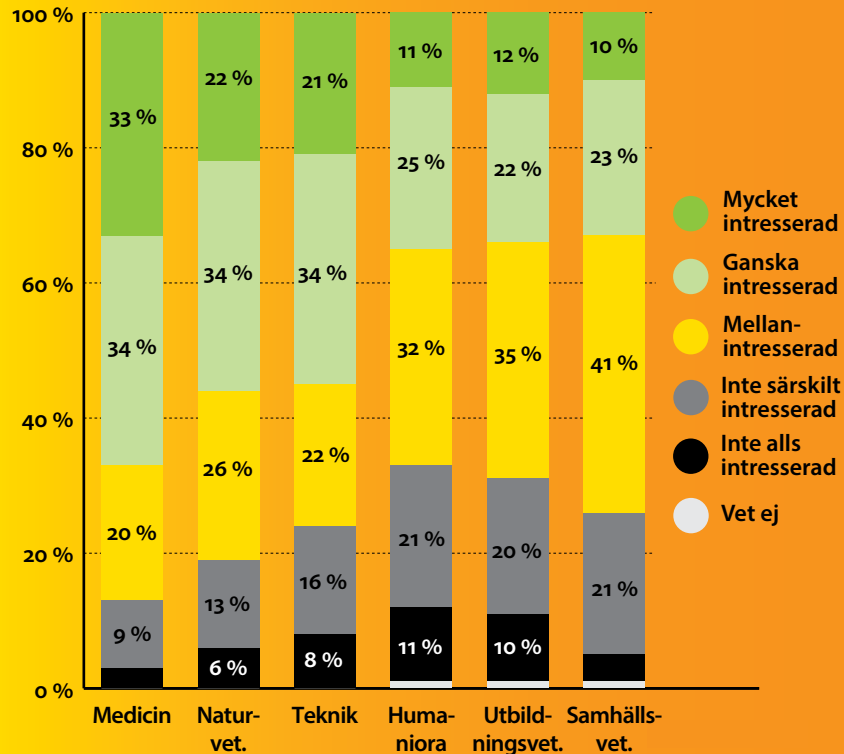
STÖRST INTRESSE FÖR MEDICIN ...

Intresset för forskning varierar stort beroende på vilket område det handlar om. Det är 67 procent som är *ganska* eller *mycket intresserade* av forskning inom medicin. Motsvarande siffra för naturvetenskap är 56 procent, följt av teknik (55 procent), humaniora (36 procent), utbildningsvetenskap (34 procent) och samhällsvetenskap (33 procent).

Personer med högskoleutbildning är mer intresserade än övriga av forskning inom naturvetenskap, utbildningsvetenskap, humaniora och samhällsvetenskap. För forskning inom medicin och teknik finns inga skillnader mellan personer med olika utbildningsnivå.

*Figuren visar svaren på frågan **Hur intresserad är du av forskning inom följande områden?***

ANTAL SVARANDE: 1 021

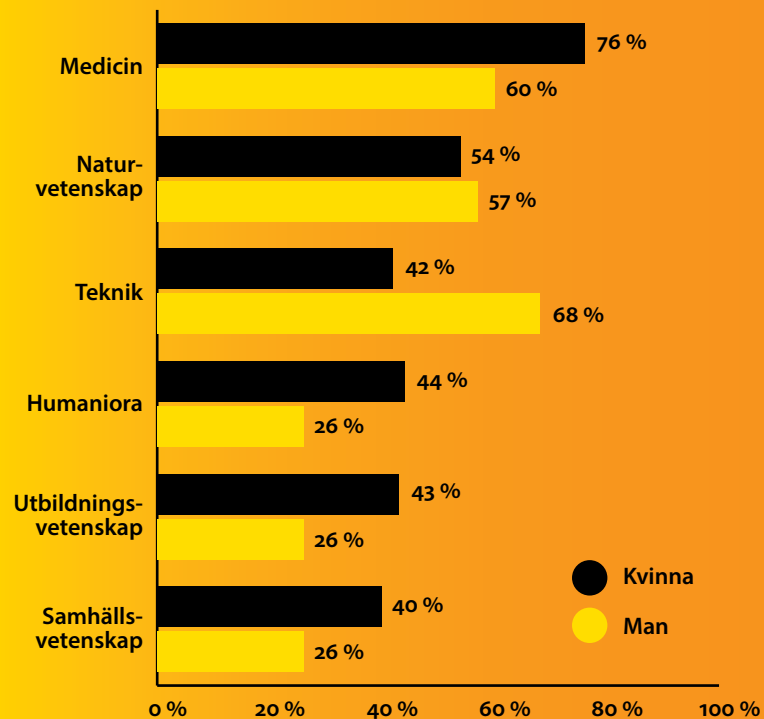
... MEN KVINNOR OCH MÄN TYCKER OLIKA

Det är ingen skillnad mellan mäns och kvinnors generella intresse för forskning. Men det finns tydliga könsskillnader i intresset för olika forskningsområden.

Män är mer intresserade av forskning inom teknik; 68 procent av männen är *ganska* eller *mycket intresserade*, att jämföra med 42 procent av kvinnorna. När det gäller medicin, utbildningsvetenskap, humaniora och samhällsvetenskap är kvinnorna mer intresserade än männen. Män och kvinnor är lika intresserade av forskning inom naturvetenskap.

Figuren visar mäns respektive kvinnors intresse för forskning inom olika områden. Staplarna visar sammanslagna andelar för ganska eller mycket intresserad. (Femgradig skala: Mycket intresserad, Ganska intresserad, Mellanintresserad, Inte särskilt intresserad, Inte alls intresserad.)

ANTAL SVARANDE: 526 (MÄN) 495 (KVINNOR)

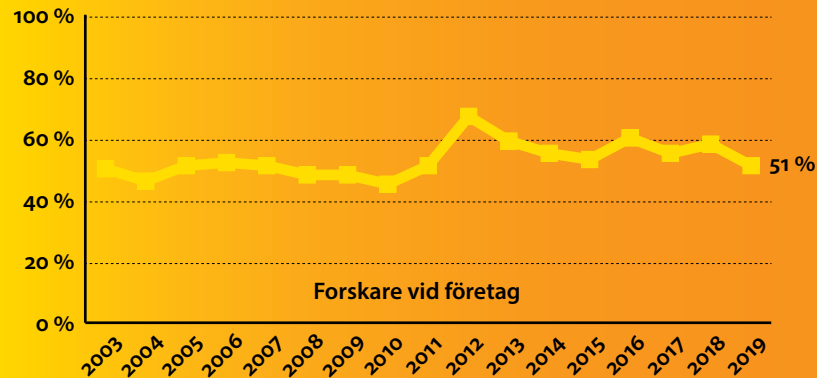
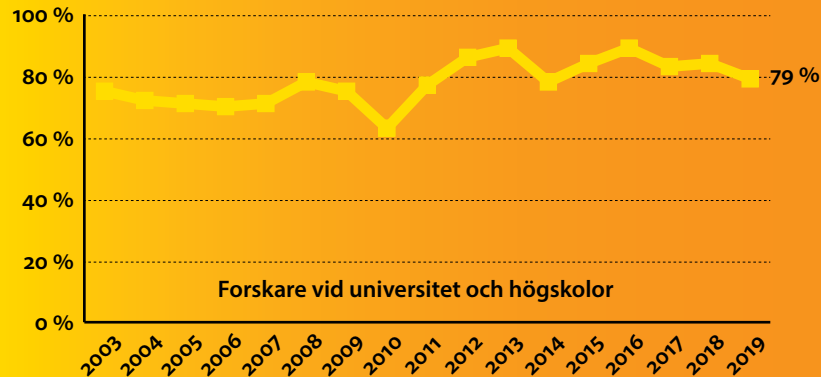
HÖGT FÖRTROENDE FÖR FORSKARE ...

Vi ser inte några statistiskt signifikanta skillnader mellan årets resultat och förra årets när det gäller förtroendet för forskare. Andelen som har *ganska* eller *mycket stort* förtroende för forskare vid universitet och högskolor är i år 79 procent och motsvarande andel för forskare vid företag är 51 procent.

Personer med högskoleexamen har, liksom tidigare, större förtroende för forskare än personer utan högskoleexamen; andelen med *ganska* eller *mycket stort* förtroende för forskare vid universitet och högskolor är 85 procent för personer med högskoleexamen och 75 procent för personer utan.

*Figuren visar andelen som har **mycket** eller **ganska stort förtroende** för forskare. (Fyrgradig skala: Mycket stort, Ganska stort, Ganska litet, Mycket litet. Till och med 2012 var skalan: Mycket stort, Stort, Litet, Mycket litet, Inget förtroende alls)*

ANTAL SVARANDE: 509

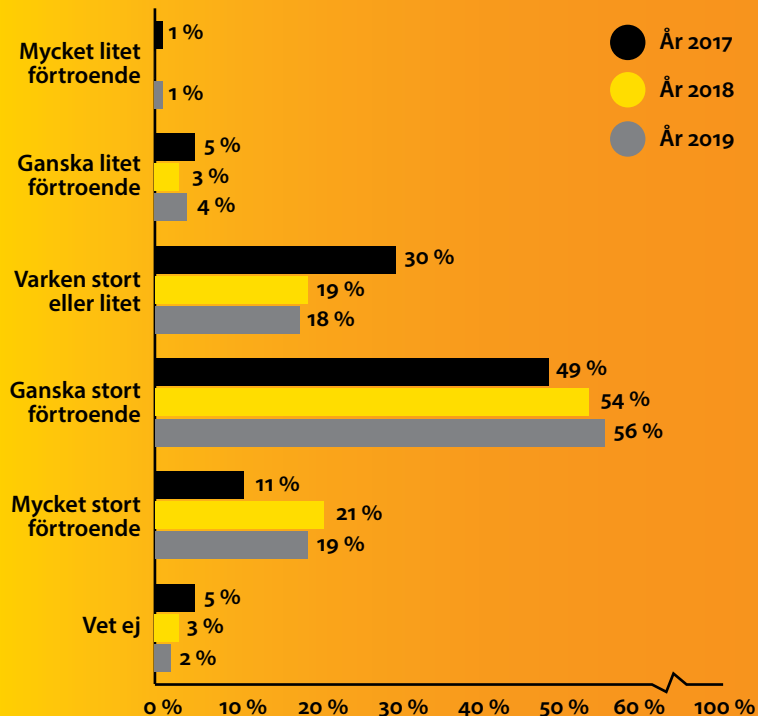
... OCH FÖR FORSKNING

VA-barometern har under 18 år undersökt svenskarnas förtroende för forskare. De senaste åren har vi även frågat om förtroendet för forskning generellt.

I år, liksom förra året, har 75 procent av svenskarna *ganska* eller *mycket stort* förtroende för forskning. Förtroendet är högre än 2017 då motsvarande siffra var 60 procent. Bland boende i storstäder och storstadsnära kommuner är det 81 procent som har ett *ganska* eller *mycket stort* förtroende, vilket är högre än bland boende i mellanstora städer (72 procent) eller boende i mindre städer/ landsbygd (71 procent).

Figuren visar svaren på frågan Vilket förtroende har du för forskning generellt?

ANTAL SVARANDE 2017: 1 021 – ANTAL SVARANDE 2018: 1 052 – ANTAL SVARANDE 2019: 1 021

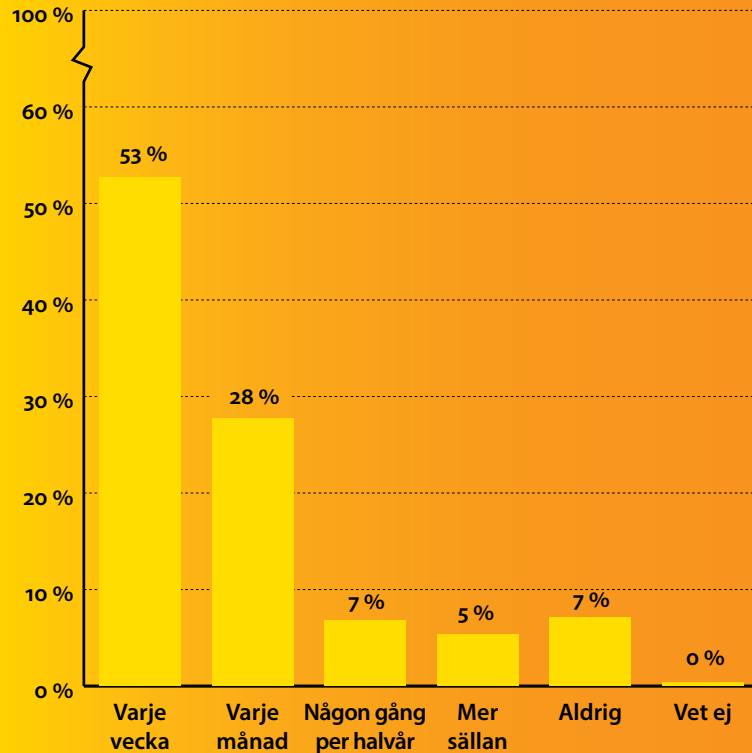
FORSKNINGSNYHETER VARJE VECKA ...

Varannan svensk (53 procent) tar del av forskningsnyheter *varje vecka*. 66 procent av dem med högskoleexamen tar del av forskning på veckobasis, att jämföra med 47 procent bland personer med gymnasieutbildning och 36 procent av dem med grundskola som högsta avslutade utbildning.

Konsumtionen av forskningsnyheter är störst i åldersgrupperna 30–44 år och 45–59 år, där 59 respektive 61 procent tar del av forskning veckovis. Det kan jämföras med yngre (16–29 år) och äldre (60–74 år), där 46 respektive 47 procent tar del av forskning varje vecka.

*Figuren visar svaren på frågan **Hur ofta tar du del av nyheter om forskning som presenteras via radio, TV, dagstidningar, sociala medier eller poddar?***

ANTAL SVARANDE: 1 021

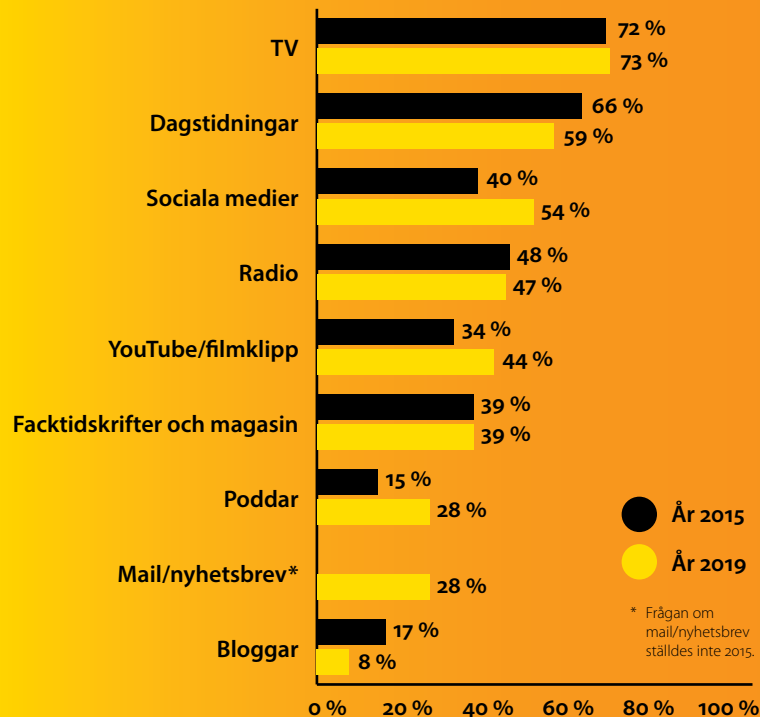
... OCH ALLT MER I DIGITALA MEDIER

De vanligaste kanalerna för forskningsnyheter är fortfarande TV och dagstidningar, men digitala kanaler har ökat i användning. *Sociala medier*, *YouTube/filmklipp* och *poddar* har blivit allt vanligare kanaler de senaste åren. Samtidigt har *bloggar* minskat kraftigt från 17 till 8 procent på fyra år och utgör i dag den minst viktiga av de kanaler som listades i frågan.

Dagstidningarnas roll som källa för forskningsnyheter minskar, även om de fortfarande är den näst vanligaste kanalen efter TV. 59 procent av svenskarna använder dagstidningar som källa för forskningsnyheter.

*Figuren visar svaren på frågan **Tar du del av forsknings- och vetenskapsnyheter via [kanal]?** (För varje kanal inkluderas att ta del av kanalen via internet) (Ja/Nej). Staplarna visar andelen som svarade ja 2015 och 2019.*

ANTAL SVARANDE 2015: 1 011 — ANTAL SVARANDE 2019: 1 021

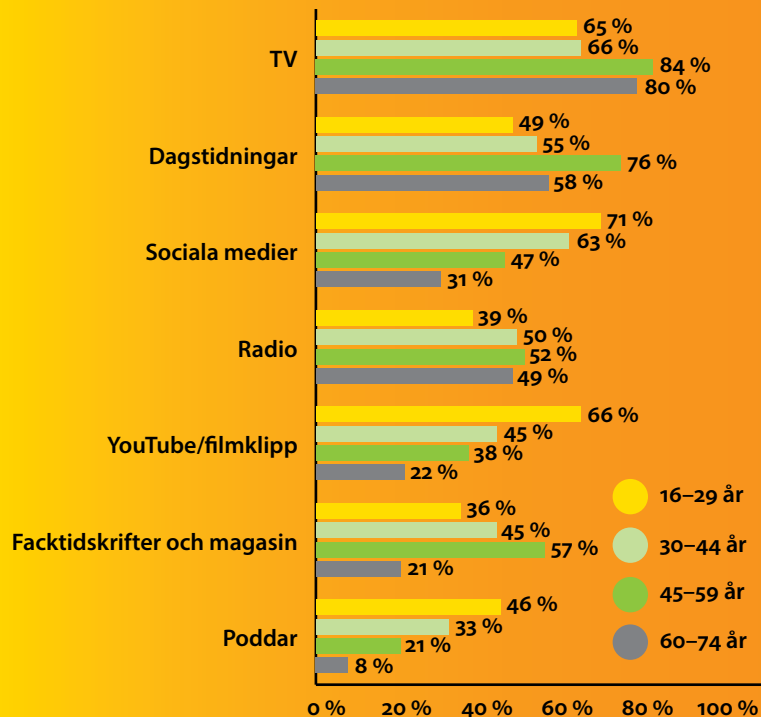
ÅLDER PÅVERKAR VAL AV KANAL

Vilka kanaler man tar del av forskningsnyheter genom är delvis kopplat till ålder. För personer mellan 16 och 29 år är *sociala medier* den viktigaste kanalen, följt av *YouTube/filmklipp* och *TV*.

För personer mellan 60 och 74 år är *TV*, *dagstidningar* och *radio* de viktigaste kanalerna, även om en knapp tredjedel (31 procent) också använder sociala medier som kanal för forskningsnyheter.

Figuren visar andelen som svarar ja på frågan Tar du del av forsknings- och vetenskapsnyheter via? (För varje kanal inkluderar att ta del av kanalen via internet) (Ja/Nej), hos respondenter med olika ålder.

ANTAL SVARANDE: 262 (16–29 ÅR) 268 (30–44 ÅR) 254 (45–59 ÅR) 237 (60–74 ÅR)

»AI« FÖR TANKAR TILL ROBOTAR ...

De svarande ombads att säga vad de tänker på när de hör begreppet artificiell intelligens. Ungefär en fjärdedel (26 procent) svarade *inget speciellt*. Detta svar var vanligare hos personer med grundskola som högsta avslutade utbildning (48 procent) än hos personer med gymnasie- eller högskoleutbildning (25 respektive 16 procent).

Bland dem som hade en association till AI var *robotar*, *datorer*, *framtid* och *maskiner* några av de vanligaste svaren. Vi ser också positivt laddade ord som *framsteg* och *smidigt*, såväl som negativa ord som *skrämmande* och *läskigt*.

Figuren visar de associationer till **artificiell intelligens** som de svarande uppgett. Alternativet *inget speciellt* finns inte med i ordmolnet. Viss bearbetning och gruppering av svaren har skett, för att kunna återge dem i ordmolnet.

ANTAL SVARANDE: 1 021

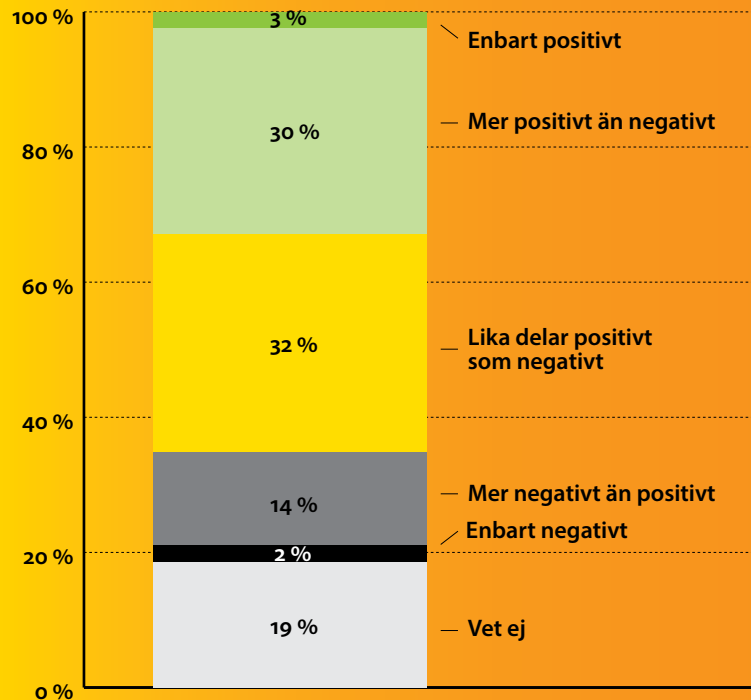
... OCH FÖRSIKTIG FRAMTIDSTRO

Svenskar har en försiktigt positiv inställning till hur AI kommer att påverka oss i framtiden. 32 procent tror att AI-utvecklingen kommer påverka oss *lika delar positivt som negativt*, 30 procent tror att utvecklingen kommer påverka oss *mer positivt än negativt*, medan 14 procent tror att det kommer vara *mer negativt än positivt*. Endast 3 respektive 2 procent tror att utvecklingen kommer vara *enbart positiv* eller *enbart negativ*. Bland personer med högskoleexamen är det 40 procent som svarar *mer positivt än negativt*, jämfört med 24 procent hos dem som saknar högre utbildning.

En av fem (19 procent) svarar *vet ej*, vilket kan ses som ett tecken på att det är en svår fråga att ta ställning till.

*Figuren visar svaren på frågan **Hur tror du utvecklingen av artificiell intelligens, AI, kommer påverka oss i framtiden?***

ANTAL SVARANDE: 1 021

OM VA-BAROMETERN

VA-barometern har genomförts varje år sedan 2002. Undersökningen görs genom telefonintervjuer med ett slumpmässigt och stratifierat urval, cirka 1 000 personer (i år 1 021), av den svenska befolkningen i åldern 16–74 år. Svarsfrekvensen i årets undersökning var 46 procent. Urvalet är riksrepresentativt utifrån variablerna kön, ålder och typ av boendekommun. Viktning har i efterhand använts för att uppnå representativitet även gällande utbildningsnivå. Endast statistiskt signifikanta skillnader mellan svarsgrupper kommenteras. Observera att redovisade procentandelar inte alltid summerar upp till 100 på grund av avrundning.

Intervjuerna görs i månadskiftet september–oktober och är avslutade innan årets Nobelpristagare tillkännages, med tanke på prisets mediala uppmärksamhet. Årets intervjuer gjordes mellan den 2 september och den 29 september 2019.

Sedan 2012 görs intervjuerna av Exquiro Market Research. En referensgrupp med experter på enkätmetoder hjälper till att utveckla frågorna. Frågorna finns att ladda ner på www.v-a.se.

Vetenskap & Allmänhet, VA, främjar dialog och öppenhet mellan allmänhet – särskilt unga – och forskare. Föreningen arbetar för att åstadkomma samtal i nya former om forskning.

VA utvecklar också ny kunskap om samspelet forskning–samhälle genom opinionsundersökningar och studier.

Ett 90-tal organisationer är medlemmar i VA. Här ingår bland annat myndigheter, företag och föreningar. Dessutom finns individuella medlemmar.

Vetenskap & Allmänhet

Läs mer på www.v-a.se